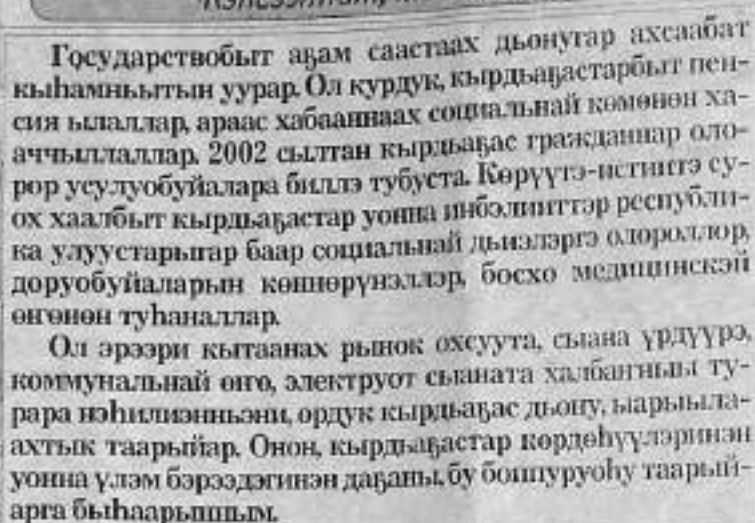

ТОЃУС ХОСКО — ТОЃУС ВЕТЕРАН ЫАЛ

Нөхцөлзөг бичир улахан
кадартын бүхэлд өөрчлөх

КЫРДЬАҢАС ДУОБАТЧЫТ БЭЛЭҢЭ

Иван ПИНИГИН,
дуобикса спорт маастара.

материалдар. Бу сурултарга ичирек эдэр
ычнат дьон олодун адыагыттарын,
дорубай дьону кырбаан инбалит
огорбултарын туһуван сүрүбүттэр.

2004 снлдаахха бэс ыйын 16 күнүгэр Россия регионнарыта манай бинан Чукотка автономнай уокуруга арылгыны регионан олохчу тийэтэрэн "Сухой законга" киирбитэ төрдүс сылыгар барда. Регион социальнай-экономический сайдыыга туусубутун, олохтоох норуот элээн эрдэнэ быһыһыр суолта ыһмэрбитин, төрүт дьарыастарыгар - таба илгилтигэр, буһуа төһнөрбүтүн, хамнастарын 10 тыһыңчага тийэрдибитин, толору хаа-сыйлааххаа дэриэбинэни туһутун туһунан губернатор Р.Абрамчич араадыһаан икки түгүл кэлээтэ.

2008 сыллаахха бөлөрөн ыһын 25 күнүтөр "Саха сипо" хаһыакка "Ары-

АРЫГЫҢЫТ НАЦИЯ САЙДАР КЫАҒА СУОХ

"Арыгыһыт нация сайдар кыада суох" диэн тыллараан 2007 сыллаахха балаан ыйын 26-27 күннэригэр Ытыкылыбыт Саха омук 2-с Конгрессыгар республика маннайгы Президентэ М.Е.Николаев этиигин түмүктээбитин бары истибиһиит. Аан дойдута олорор 300 государствоттан Россия нэһилиэнньэтэ арыгы иһинигэр маннайгы миэстэни ылар буоллаҕына, Россия 89 регионнарыттан Саха Республиката маннайгы миэстэни ылан, аан дойдута арыгылааһынга маннайгы миэстэлээх туочуканан буолла.

"2006 сыллаахха республика нэһилиэнньэтэ 5 млрд. солк. суумалаах арыгыны испит, оттон 2007 сыл 6 ыйыгар 3,5 млрд. солк. суумалаах арыгыны иһэн, сыл бүтүүтэ 7 млрд. солк. буолсу", - диир М.Е.Никольев тый эти итигэр баликхообигэ. Сылга иттиччэ алборт эбэн истэхпитинэ олохпугутар хайдах дьайара өйдөнөр. Бу киири дьулайар сылтанаралара - ый аайы отчуоттуур госуларстевнай маһыһынар көрдөрүүллэр. Бары билирибит курдук, арыгы госуларстевнай монополияттан таһаарыллан, чааһынай заводтар оҕорор арыгыллара дойдута атыһыланар арыгы 41%-нын ылар. Чааһынайга отчуотллубут арыгыны коммерсаннар аҕалан түүнэри-күннэри атыһылылар. Дьокуускай куоракка чааһынайдар арыгынан эриэтир 403 лектэра, маһыһынара бааллар. Отто республикага баар икки пивце собуотун эбэн кэбиэ Нэһилиэнньэ итирдэр утаһа тиирида. Сылга биһр киһиэхэ 8 литрэ арыгы төкөөр буолларына, бу норуот пенсфондта кээстэр диин аан дойдуну учуонайдарта даһастаһытара ыраатта. Оттон Саха Республикаһын 994 тыһыынча киһиһиһэр, хас биһрдииһиһиһэр сылга 43 литрэ буолла диин СГУ доцена Любова. Иһына "Госуларство биһрэтүнүн арыгыны утары охсуһар, иккитиһэн көрүлүүр" диин "Саха сирэ" хаһыака 2005 сыл ахсынньы 16 күнүгэр таһыбыт ыстатыйаһар этэн турар.

Арапы саха норуотугар хайдах курдук нэдьэни аралбытын туһунан араадыһынан да, хаһыатынан да суруйуу элбэх. Бу нэдьэни түмэтэ барыбыт олорор дьагдылтык көстөр. Ол арзри урдүкү дьаһалты күтүүннээх дьаһалы ылыбыт. Сылтаата нэһилиэннэрэ ытыгар отчуотугар бэрээдэни тупсарылыга, арыгылааһыны ушугарыаһыныга туох дьаһалы ылан, туох түмүккэ кэлбитэ ахтылыбыт. Бу ытаракан боппурооһу нэһилиэннэр да, салайааччылар да түмүк туттар буолулар.

Саха омук Конгресыгар М.Е.Николаев манньык дэриг тобосордоон бэлиэттир: "Арыт, маһынтан арас киһи дуулайар иэдэжэ тахсарытар кыһамматтаах курдун туттуу тахсар. Нэһилиэнньэр кинигинирэпи, дуууллаһи, өйдөтүү үлэтэ ытыгылыаат. Маны үүнүскөн-тэһиниэскөн ытыгыхтаах интеллигенция олорон хаалты". 2006 сыллаахха кулун тутар ылта "Саха сирэ" хаһыанка "Нэһилиэк террористарын басылыктар ытыһыарыман" дэриг ыстатыйага Уус-Алдан улуутун Курбунах уонна Ньурба улуутун нэһилиэктэргэ кыһаҕы суруктар бачкыттам-

гыны болсон дьон быраабын баялдар дун" дигэн Елена Слепцова - Хүөрсуунаах этэр: "Соторуттарда Чукотка үлэллэр атасын В.Д.Тимофеев кэти барда. Кини Р.Абрамович алохтоох кэһиһиһинэ арыпта олус ахубутун сүрдээх сүдүгүтүк тохтоһутун кэпсир Ити түмүтэр билигин таба илгини лэһи түнүсбүт. Бордодукуйааларын туту улахан харчыга омок сиритэр таһааран иһэллэр". Ити курдук бу кыһалары государственнай кыһалар бийыһытынан көрөн, сүбөһөтөн кэлбон, Чукоткалар уонуттарыан билсиреспубликаны "Сухой законига" өлүлэр-дэххэ эрэ саха омок бу алдыархайтан билиһанар суола буолубутун күнүсэри алох көрдөрөр.

Арыгытаһын нэһилинньэни олус издэтэн, нэһиликтэр баһылыктарын модьуйууларынан икки сыл устата Мого-Ханалас 32 нэһиликтитөн 9 нэһиликтэр, Чураччы 4, Мусома 2, Таалта 1, Нэз 1 нэһиликтэригэр арыгыттан аккаастаһан, "Сухой законга" киирэн олороллор. Арыгыны нэһиликтөн тизигэрин дебатт. Оттон "Бу дьаһал савмай сөө" дигэн нэһилинньа кыратыттан кырдыаһыттар дылы сөгсөлөрүн хайдах сыгдиһээххэ сөбүт? Бу боксурсуока чөл алоххо 32 сыл үлэ-лөбөт ууртунууттан арайа түмүк савмайы эттихтэн бастабын.

[illegible]

Бу үдэлэр өмөөхө кимдэхтэринэ,
тыгнэхх 1941 онук бааһуохтут.

Б. НЕУСТРОЕВА
Мэнэ-Хангалас удууһун
Дябальт ижиллэгийн
олохтоого, үлэ ветерана,
ССРС культуран туйгуна

Үбүлүөйдээх биир дойдучлаахтарбыт

ТЕРЕНТЬЕВНА - ОРУУ ИННИКИ

Чурагчгулдуунаабы ПНСокольников аатынан киин балыһаага бэйэлэрин идэлэрингэр бэри-шиллээхтик, үтүө суобастаахтык үлэлээн аастыг, үлэлиин сыдыар ветераннарыг үтүө үгэстэрин салгыырбытыгтан үөрөбүт, киэн туттабыт.

Бу убаастыр, ытыктыр дьоммуттан биридэстэр 35 сый тухары доруобуйа харыстабылыгар энкилэ суох үлэли-хамсыы сылдьар баһынг үлэһит, ыччат наставнига, үгүө киһи Анастасия Терентьевна Винокурова туһунан сырдатан заһыахпын бақарабын.

Анастасия Терентьевна Таатта удууһун Чөрлөөх наһиэлэтигэн төрүттөөх. Оскуолаа үөрөмүт, уруксу кам сэрэрин банныыксыттаан, Дьокуускайдаагы медицинскэй колледж (фельдшерскэй отделения)тын сэттиһилээхтик бүтөрбүтэ. Бу үөрэнэр сэмэригэр үчүтэй үөрөһүнэрэ буолбакка, бастык спортсменка быһыытынан эмгэһиниһинэ. Ол курдук, 1972 сыллаахха республика орто үөрэх кыһаларын икки ардыларыгар ыһтыһыһыт саралыындаа 400, 800 м сүүрүккөндөр олохтообута бигилини күүһарыһа иһик.

Үерийн бүтэрхт, Уус-Алдан Бороогуур агаан, Үзэсний фельдшеринэ, үзэсний сарлаабыга, Икнэ, Үзэс үлээт, Байрны эрхлэгийн фельдшерский туунун сэдэсдэсэйлэн, Үзэсний Урлук болонхзх, Үзэсний эрхлэснээсээх, Үзэсний-сэрэгэ, Икнэ, Үзэсний-үлэс, Үзэсний-үлэс, Коммунистический үлэс, Үзэсний урлук ага сүтэснээсээх, Чугагны эрхлэснээсээх, 1978 онд эрхлэснээсээх.

хоёон хэлэн, инфекционный отделениера фелдшеринэн үлэлни эдирбигэ. Очолорго саһарар ыарымы өрө туран, эмп үлэһиттэринээр элбэх түүбүктээх, сыралаах үлэни эрэйэр кымыр эгитэр. Дьону түмөр, дыһайар, сүбэ-ама буолар дьосурдаах буолан, 1980 сылтан 16 сыл угата улуус кэпч баһыһатын старшай систэрэтинэн таһаарыылаахтык үлэтибитэ. Сыралаах үлэни сымалданан, 2003 сыллаахха СР дорубуйатын харыстабылын туйгуна буолбута.

Бодилж дэглэмтэй сайн эхлэсэн үзэсгэлэнт хамтлагаас, сүүрэг-хөтө шилшдэг. Анастасия Терентьевна - элбэх дэглэм ашигласан өсүүлэгч эрүүлээр амьдралтай донор. Бу үгүүд хамтлагт юуны хамт байрлана. Элбэх. Дэлгэрэнгүй хуульч элбэх-сайн эхлэсэн хамтлагаас, хамтлагаас-хуульч, үс оролдох дэглэмтэй амьдралтай ийгээ элбэх-хөтөтэй, бодилж хамтлагаас, хамтлагаас, түрүүлэгч, үдүүлэгч ийгээ хамтлагаас амьдралтай үс, уус-уран амьдралтай элбэх-хөтөтэй хамтлагаас. Сүүрэг-хөтөтэй хамтлагаас.

айкы ыштылар ветераннар спартакиадаларыгар бэйэтэ дистанциятыгар сүүрүүтэ биригистэх мөөгүттэн түстү. 2002 сыллаахха ыштыларбыт бэйэригистэ тохтоохтук кыттан, түөспүтү аныктылар анал элэбэригистэ тохтоохтук кыттан.

Саха сиригэ доруубууһун харыстабылын туйгурун, Коммунистическай үлэ ударнигыт, үлэ ветераны, үрдүк категориялаах медальдарга эрийдэр, активнай доҕор, ыччактааһыт, бастыҥ общественнигы, ветеран-спортсменка, убаастабыллах Анастасия Терентьевна 61 сааһын туолар уулуугунун итинник-истинник ээрдэллэбит!

Инниктин таһаарыллах үлэни, чэстэи-чэбди доруубууһун, уостубат эригин, бараммат баайы, толору дьыллоох олорго баарабыт.

ИГСАЛТЫНОВА

Хасратбаскара: А.Т. Вино-
градский.

Комсомол 90 сылыгар

ЭДЭР СААС ЭРЧИМЭ

Мин колдунам үүнэригэр-сайдарыгар Комсомол үтүөтэ-өгөтө улахан. Бэйэбит кыахпытынан, бачыыммытынан санаабытын ууран үлэлтир этибит. Ханнык даҕаны ыарахаттартан чаҕыйбакка, нинибит дикюи барарбыт. Билигин даҕаны ол тэтимн ыһыстыбакка сылдьабыт, олоробут.

ЫБСДКС кавестир 1960 сыллаахха Му-
гудайга оскулага үөрөн сылдьан каварбитим
Очолорго билиэхэ ара табаарыстарбыт
өрүүтү хисбур буолаллара. Билин оскула-
бытыт 1959 сыллаахха бүтүрүт кэсэмпөлө-
төр Либаннах ферматытар механизациялам-
ыт хотонго республикага аан маннай
тыһары табааран кылааһынан үлэтин тахсы-
бытлара. Кинилэр билиһин, 7-е, 8-с кылаас
өрүлөрүк, график билиһитынан иккэ хонукка
хотонго үлэстэтэллэр. Үөрөнчүчүрүк уонна
кылаастарга араас куруһуоннары салайан-тэ-
рэйс ыыталлара. Ол курдук, волейболга
Я.Макасов, Д.Синкин, драм куруһуонка М.До-
дониов, Д.Погов, Е.Протодьяконов, теннис-
к Е.Промышев, саахыманна Д.Синкин, П.Толсто-
ухов, Д.Погов, А.Макарова, А.Матвеева, чөкчү-
кү атлетикага И.Петров, А.Пивовар, ытаһага
И.Вашнев, В.Пермяков, Г.Макаров, Н.Толсто-
ухов дьарыстаттылар. Маны таһынан кини-
механиктар, мотористар, мотоциклисттар ку-
руһуоннарын үлэстэтигэрэ. Ити курдук тыа
сыран орто техникума, эскэ элэтигэр, спорка
сыгарытар үлэ үтүмүнэхтик ыытыллыбыта.

Убайым Давид Сидорович Попов – Мугудайский 1939 с.д.а.а.х.а. бүтөрбигитторго кынас старостата этэ. Байлаа үчүгүйдик харгыккары туһунара Окуулар "Маралхайн кыномнара" дини илениэн суруулар хайнаа таһараллара. Ойно балтын Галина Амоскина кыра сылдан "Эрбей", "Ильбер"дин хоһоонноро тахсыбалын кылдык булуус таниастан, тастан алдом энорбуштутурар үзүнүт. Убайым хоһоонноро хайнаттарга тахсаллар этэ. Ынгырын таһааран үстөтүн сылдан тылланып Советскай Армия көктөгүр ынгырсылтыбыта. Сулууспатын сылдан албоотук сурубаара.

Ийн аялалт өөрчлөхөд барь үзрэхтэх, үгүй удрын туулбултара. Убайм армиягтэл эрлэ-
лэн кэлэн бэрэ "Болэм буул" хайханаа кор-
респонденына үлхэбэтэ. Одуулуунга учуу-
галлаабыта. "Мөнхэйл хардыа" дигэн юмса
гайаагараары болэмнээбигтэн кёрдирбүтэ.
Илгээх суудлуубутун кэрлэвсэн Биегэрива
Инаковиа Сийсөөлалал кэстэнөөдэр олорон

сүтэрбэлтэр ол:

Мугулай оскулатын 1963 сэмивааха бүтэрбит П юксомолд прохуонга ытырыа таһааран Миллеларайга оруут аһын үүһүрүгэ үлэтин тасхобуытара. Старосталара Тания Пинитина, кылаас салаалаччыта, математика учуутала Константин Константинович Романов элээр. Киһилэри Иван Ильич Сивин, оскуола директора Николай Саввич Соловьев көрдүкөн таһаарбытара. Улгүлэри ичинниктээр Леонид аатынан кэлхэз чилинникэн кырбытырне туһуудуур бистаны сурук баар. Ити юмго утравлюксийанын Егор Прохорович Коркин, старший механикынан Михаил Михайлович Дьячковский үлэтинитэрэ.

Миндарайныг үс жижигхэн турар механизириванай тэглийгээр сүүрсүүг хашныгатай хэрхэнхүүг үүнэрэлээр. Үүндүлэрэ алхам буулар. Ойлохтох ойбогшиндх улуу үзвэлээр хиллэрэн атыгынхыг. Бары унсайга алорбуттара. Тракторийнхын Вячеслав Башнев үдэлжбэга Бэлгийн иэвэлэртэн улуусугутар СГУ-нуу кынал дигломунан бүтэртг унуутал Иван Иванович Сипшев, СГУ-н бүтэртг ветврач Валерий Николаевич Соловьев, Нөөсөлбирекайыгара тых ханаайгсбэга-тын институтын бүтэртг инженер-жэжаник Николай Николаевич Кожеткин бадалар.

Мил 1965–1967 сс. Калинин аэголан калхэ комсомольской тэрилтэтин секретарын солбууаачылан былларданан улаахобитин. Бас-тагы секретарь М.М.Поланкин этэ. Ис сооннай улаан, ыччаты полигическай уурухтэоһинин са-лайарым. Баргала 34 комсомолец учукаа тура-рар, укусулар калхэка улаанналар. Т.Наумова, А.Быланова, И.Синица т.д.а. пригласовство бас-тыллар этилэр. Интернет-осуолары улааппир кэмнэр маннайгы сүүһү тэрилтэ секретара этин. Калинин Арпылхаха, Сүүрууекааа ыч-чат наставнигынан улаахобитин.

Малдын нүүлгэх ажлаар, үнэ үнэмтэр бичганы кытарты бийрээ сылшыбыт бу кэра кэмээр биш олус күндүтүк саньалынат.

Евдокия СИВЦЕВА-КАЖЕШКИНА

